

Sygn. akt III Ca 512/14

POSTANOWIENIE

Dnia 22 października 2014r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Wydział III Cywilny Odwoławczy w składzie

następującym:

Przewodniczący - Sędzia SO Tomasz Białka

Sędzia SO Ewa Adamczyk

Sędzia SR del. Agnieszka Poręba (sprawozdawca)

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Burnagiel

po rozpoznaniu w dniu 22 października 2014r.

na rozprawie

sprawy z wniosku S. K. (1)

przy uczestnictwie K. G., H. T., A. G., R. G., G. K., K. W.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestniczki K. W.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Gorlicach

z dnia 27 maja 2014r., sygn. akt I Ns 816/13

p o s t a n a w i a :

zmienić zaskarżone postanowienie w pkt I w części dotyczącej dziedziczenia gospodarstwa rolnego w ten sposób, że stwierdzić, iż wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne nabyli: A. K. (1), G. K., J. K. – dzieci S. i B. po 1/3 części każde z nich.

Sygn. akt III Ca 512/14

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 22.10.2014 roku

Postanowieniem z dnia 27 maja 2014 roku (k. 53) Sąd Rejonowy w Gorlicach stwierdził, że spadek po S. K. (1) s. J. i A. zmarłym dnia 10.03.1987 roku w S., ostatnio stale zamieszkałym w S. na podstawie ustawy nabyli wprost: syn A. K. (1) s. S. i B. w 1/3 części, córka G. K. c. S. i B. w 1/3 części i syn J. K. s. S. i B. w 1/3 części, z tym że wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne nabyli wprost: syn A. K. (1) i córka G. K. po 1/2 części (pkt I), odrzucił wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po A. K. (1) (pkt II) oraz orzekł o kosztach na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. (pkt III).

Sąd Rejonowy ustalił, iż spadkodawca S. K. (1) s. J. i A. zmarł 10.03.1987 roku w S., gdzie ostatnio stale zamieszkiwał. W chwili śmierci był wdowcem po B. K.. Z tego małżeństwa spadkodawca miał czworo dzieci: H. K., G. K., A. K. (1),

J. K.. Nie miał dzieci pozamałżeńskich ani przysposobionych. Córka spadkodawcy H. K. nie dożyła otwarcia spadku, zmarła jako bezdzietna panna 14.04.1980 r.

Syn spadkodawcy A. K. (1) zmarł 25 listopada 1991 roku, zaś J. K. zmarł 1 marca 2010 roku. A. K. (1) miał czworo dzieci – syna S. K. (1), oraz córki: R. G., A. G., oraz H. T.. J. K. miał jednego syna A. K. (2), który zmarł 22 czerwca 2003 roku. A. K. (2) miał czwórkę dzieci: S. K. (2), G. M., M. K. i K. W.. Ustalono także, iż Sąd Rejonowy w Cieszynie postanowieniem z dnia 25 listopada 2010 r. stwierdził, że spadek po J. K. na podstawie testamentu nabyła wnuczka K. W. w całości.

Sąd I instancji ustalił nadto, iż w skład spadku wchodzi udział w wysokości 6/16 części w działce ewidencyjnej nr (...) o pow. 0,8875 ha, położonej w S., obj. (...).

Odnosnie kwalifikacji spadkobierców do dziedziczenia gospodarstwa rolnego ustalono, iż w dacie otwarcia spadku G. K. pracowała na swoim gospodarstwie oraz na gospodarstwie wchodzącym w skład spadku, zaś A. K. (1) mieszkał zaś w S., gdzie pracował na swoim gospodarstwie. Jednocześnie Sąd ustalił, iż J. K. nie posiadał kwalifikacji do dziedziczenia gospodarstwa rolnego w rozumieniu art. 1059 k.c. w brzmieniu obowiązującym w chwili śmierci spadkodawcy, gdyż orzeczeniem Wojewódzkiej Komisji Lekarskiej z dnia 5.01.1987 r. w R. J. K. został zaliczony do III grupy inwalidów. Nie spełniał także innych przesłanek uprawniających do dziedziczenia gospodarstwa rolnego.

Apelację od powyższego postanowienia w zakresie dotyczącym dziedziczenia gospodarstwa rolnego wywiodła uczestniczka K. W. (k. 62-63) zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 228 § 1 k.p.c., art. 231 k.p.c. i 233 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny kwalifikacji do dziedziczenia gospodarstwa rolnego J. K. oraz błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż J. K. w dacie śmierci spadkodawcy nie posiadał kwalifikacji do dziedziczenia gospodarstwa rolnego podczas gdy wyrokiem z dnia 12.06.1987 roku Sąd w K. orzekł, iż J. K. jest inwalidą II grupy z ogólnego stanu zdrowia, a skoro takie orzeczenie wydano kilka miesięcy po śmierci spadkodawcy to jest bezsporne, że niepełnosprawność w takim stopniu istniała w dacie śmierci spadkodawcy.

Mając powyższe na uwadze uczestniczka wniosła o zmianę postanowienia w części dotyczącej dziedziczenia gospodarstwa rolnego poprzez orzeczenie, iż wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne dziedziczy obok ustalonych spadkobierców także J. K. wszyscy w 1/3 części. Ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja uczestniczki K. W. zasługiwała na uwzględnienie.

Podnieść trzeba, iż brak jest podstaw do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, gdyż Sąd Rejonowy nie dopuścił się uchybień, które Sąd Okręgowy bierze pod rozwagę z urzędu – art. 378 § 1 k.p.c.

W ocenie Sądu Okręgowego uzasadniony okazał się zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. dotyczący wadliwej oceny zgromadzonego w postępowaniu materiału dowodowego i w konsekwencji dokonania ustalenia, iż J. K. w dacie 10.03.1987 roku nie posiadał kwalifikacji do dziedziczenia gospodarstwa rolnego w rozumieniu art. 1059 k.c..

Wskazać przy tym należy, iż Sąd Rejonowy co do zasady prawidłowo ustalił stan faktyczny. Sąd Okręgowy nie podziela ustaleń Sądu Rejonowego w części dotyczącej braku po stronie J. K. w dacie śmierci S. K. (1) tj. w dniu 10.03.1987 roku kwalifikacji do dziedziczenia gospodarstwa rolnego.

W tym zakresie należało uzupełnić ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy w oparciu o akta rentowe J. K. i znajdujące się tam dokumenty, z których dowód Sąd Rejonowy przeprowadził.

Orzeczeniem Obwodowej Komisji Lekarskiej w C. z dnia 29.11.1986 roku, a więc jeszcze przed śmiercią spadkodawcy, J. K. został zaliczony do II grupy inwalidzkiej z ogólnego stanu zdrowia. Orzeczenia tego nie podzieliła Komisja

Wojewódzka w R., która decyzją z dnia 5.01.1987 roku zaliczyła go do III grupy inwalidzkiej. J. K. od tej decyzji odwołał się do Sądu Wojewódzkiego w K., który wyrokiem z dnia 12. 06.1987 roku zaliczył J. K. do II grupy inwalidzkiej z ogólnego stanu zdrowia (k. 32 akt rentowych). W opinii lekarskiej stwierdzono, iż J. K. cierpiał na cerebrastenię pourazową, zespół psychoorganiczny, jaskrę, zmiany w kręgosłupie szyjnym z zespołem szyjnym, uogólnioną miażdżycę.

Przy tak uzupełnionym stanie faktycznym stwierdzić należało, iż J. K. w dacie śmierci S. K. (1) tj. w dniu 10.03.1987 roku, spełniał warunki uprawniające do zaliczenia go do II grupy inwalidzkiej, co dawało mu uprawnienie do uzyskania kwalifikacji do dziedziczenia gospodarstwa rolnego.

Zgodnie z art. 1059 k.c. w brzmieniu obowiązującym w chwili śmierci spadkodawcy, dzieci spadkodawcy dziedziczą z ustawy gospodarstwo rolne m. in. gdy są trwale niezdolni do pracy (pkt.3). Zgodnie z art. 1064 k.c. rozporządzenie Rady Ministrów określać miało między innymi zasady i tryb stwierdzania trwałej niezdolności do pracy. Paragraf 7 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28.11.1964 r. w sprawie przenoszenia własności nieruchomości rolnych, znoszenia współwłasności takich nieruchomości oraz dziedziczenia gospodarstw rolnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 19, poz. 86), stwierdzał, iż trwałą niezdolnością do pracy w rozumieniu 1059 k.c. jest zaliczenie do I lub II grupy inwalidów w trybie i na zasadach określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Jednocześnie ust. 2 § 7 rozporządzenia, stosowany także do ustalania kwalifikacji do dziedziczenia gospodarstwa rolnego (ust.3), stanowił, że jeżeli współwłaściciel nieruchomości rolnej nie może być poddany badaniom przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia albo komisja ta nie może ustalić daty powstania inwalidztwa ze względu na długi upływ czasu - fakt trwałej niezdolności do pracy może również ustalić sąd na podstawie całokształtu okoliczności sprawy.

Mając na względzie powyższy przepis wskazać należało, iż orzeczenie zaliczające spadkobiercę do I lub II grupy inwalidzkiej dla potrzeb ustalenia kwalifikacji do dziedziczenia gospodarstwa rolnego miało jedynie charakter deklaratoryjny, stwierdzający istniejący fakt, a nie prawokształtujący. Orzeczenie takie stanowiło jedynie jeden z dowodów, na podstawie których Sąd rozstrzygający w sprawie dziedziczenia gospodarstwa rolnego mógł czynić w tym zakresie ustalenia faktyczne, co oznacza, że brak takiego orzeczenia wcale nie uniemożliwiał ustalenie, że spadkobierca spełniał przesłanki do zaliczenia go do I bądź II grupy inwalidzkiej. Zgodnie bowiem z ust. 2 § 7 rozporządzenia Sąd może czynić w tym zakresie własne ustalenia biorąc pod uwagę całokształt okoliczności.

Skoro J. K. już w 1986 roku został zaliczony przez Komisję Lekarską w C. do II grupy inwalidzkiej, to pomimo wydania następnie odmiennego orzeczenia przez Obwodową Komisję, skutki niekorzystnej dla J. K. decyzji z dnia 5.01.1987 roku zostały zniweczone wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 06.1987 roku. Orzeczeniem tym J. K. został zaliczony do II grupy inwalidzkiej z ogólnego stanu zdrowia, i choć doszło do tego kilka miesięcy po śmierci spadkodawcy, to już z orzeczenia Komisji z grudnia 1986 roku należało wnioskować, iż co najmniej w dacie śmierci spadkodawcy niepełnosprawność w tym stopniu u J. K. już istniała. Prowadzenie dowodu z opinii biegłego w tym zakresie, o co wnioskowała w apelacji uczestniczka, było w ocenie Sądu Okręgowego zbędne.

Mając powyższe na uwadze należało uznać, iż także J. K. w dniu 10.03.1987 roku spełniał przesłanki do dziedziczenia gospodarstwa rolnego po zmarłym S. K. (1), co spowodowało zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w punkcie I o czym orzeczono w sentencji postanowienia na podstawie powołanych przepisów i art. 386 § 1 k.p.c.

(...)